

Гудзь Т. П. Управління фінансовою рівновагою підприємства / Гудзь Т. П. // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 30. / Одеський державний економічний університет. – 2008. – С. 117-126.

УДК 330.364

Гудзь Т.П.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ ПІДПРИЄМСТВА

У статті запропоновано підхід щодо формування фінансової рівноваги підприємства на основі взаємозв'язку оптимальних величин ключових критеріїв оцінки структури балансу, а також характерних тенденцій позитивного розвитку ліквідності, платоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості.

There is an approach of forming financial equilibrium of an enterprise the article. This approach is based on interconnection of optimal size of basic criteria of evaluation of structure balance. It is also based on typical tendencies of increasing development of liquidity, payment, profit and business solvency.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток в Україні ринкової інфраструктури докорінно змінюють економічне, інформаційне і правове середовище функціонування, що виставляє нові вимоги до організації діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності. За таких умов посилюється значення функції контролю фінансового менеджменту. Від ефективності її реалізації на всіх етапах життєвого циклу підприємства залежить досягнення поставлених цілей діяльності. Одним із об'єктів фінансового менеджменту, що потребує ретельного моніторингу, є структура балансу підприємства. Для забезпечення виконання завдань по досягненню стратегічної мети вона має бути оптимальною, тобто узгоджувати економічні інтереси самого підприємства з нормативними вимогами. Формуванням оптимального співвідношення майна та капіталу підприємства закладаються основи фінансової рівноваги, що дозволяє отримати перевагу внутрішньої стабільності та стійкості до впливу негативних зовнішніх чинників. Актуальність досліджуваної проблеми в науковому плані розкривається в

необхідності узагальнити підходи до оцінки різних аспектів фінансового стану з метою розбудови методології формування їх інтегрального результату – фінансової рівноваги підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальними науковими працями з узагальненням теоретичних і практичних результатів дослідження за вказаним напрямком є роботи українських вчених: Бланка І.О. «Фінансовий менеджмент», Ковальова А.І. «Управління реструктуризацією підприємства», Швиданенко Г.О. у співавторстві з Олексюком О.І. під назвою „Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства” [1, 2, 3].

Конструктивний аналіз наукових напрацювань з проблематики оцінки фінансової рівноваги свідчить, що існуючі на даний час методичні розробки мають два напрямки: експрес-діагностика та комплексна оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Практичне застосування першого для оцінки параметрів фінансової рівноваги економічно некоректне через вузькість дослідження, а другий, навпаки, охоплює широке коло питань для вивчення.

Так, дослідження методів та інструментів фінансово-економічного аналізу, проведене Швиданенко Г.О. та Олексюком О.І. дало змогу авторам робити висновок про дефіцит досліджень системного характеру: „Нині, за наявності потужних, достатньо теоретично опрацьованих методів діагностики ресурсних складових діяльності підприємств, дається визнаки недосконалість досліджень функціонально-структурних аспектів господарювання...” [3, с.173].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття. Донині не існує загальновизнаного переліку оціночних показників фінансової рівноваги підприємства. Дослідники пропонують або інтегральну методику за одним критерієм, який здебільшого характеризує рівень порушення фінансової рівноваги; або, не вважаючи за доцільне чітко виокремлювати систему взаємопов'язаних критеріїв оптимального співвідношення майна та капіталу, ототожнюють з нею систему показників фінансового стану підприємства. Такий підхід не дає можливості

чітко визначити правила фінансової рівноваги та тенденції в діяльності підприємства, що дозволяють її підтримувати.

Постановка завдання. Проблема формування фінансової рівноваги є досить складною та відповідальною. Її вирішення має два взаємопов'язаних аспекти: визначення статичної форми оптимальної структури балансу як еталону стану фінансів підприємства – раціонального співвідношення між його активами та пасивами; характеристика внутрішньогосподарських тенденцій, якими підтримується встановлена рівновага. У зв'язку з цим, методологічна основа розв'язання завдань включає: діалектичний та системний підходи, які дозволяють підійти до вирішення проблеми із позицій швидкоплинності факторів внутрішнього середовища підприємства та їх тісного взаємозв'язку; порівняльний аналіз – для оцінки відхилень фактичних величин від оптимальних; оцінку динаміки основних економічних показників діяльності підприємства з метою встановлення взаємопов'язаних тенденцій, що сприяють підтриманню (відновленню) фінансової рівноваги.

Забезпечення якості діагностики фінансової стабільності досягається розробкою оптимального набору оціночних показників для формування експертного висновку. Визначення таких критеріїв повинне враховувати інформативність ознак для описання економічних явищ, доступність бази розрахунку, витрати часу, розкриття системності та комплексності досліджуваного об'єкта.

Концептуальними засадами розробки системи критеріїв оцінки фінансової рівноваги обрано відомі в науці принципи економічного аналізу: комплексність, системність, оперативність, інформативність, дієвість, адекватність досліджуваній проблемі. Створення системи критеріїв оцінки фінансової рівноваги полягає у встановленні показників для характеристики взаємопов'язаних економічних процесів, що відбуваються у фінансовому стані підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Шляхом узгодження нормативних величин

показників аналізу ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості розглянемо формування оптимальної структури майна та капіталу підприємства.

Враховуючи, що оптимальна нижня межа коефіцієнта абсолютної ліквідності дорівнює 0,2, а перша умова ліквідності балансу передбачає рівність суми грошових коштів і кредиторської заборгованості, то це означає, що 20% поточних зобов'язань має бути кредиторська заборгованість і в такому ж розмірі залишок грошових коштів. Частина поточних зобов'язань, що залишилась (80%, тобто у 4 рази більше за суму кредиторських вимог), становитимуть короткострокові кредити та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями. У відповідній їм сумі повинна бути сформована дебіторська заборгованість – це витікає із другої умови ліквідності балансу. Таким чином поточні зобов'язання в цілому будуть дорівнювати сумі грошових коштів і дебіторської заборгованості.

Тоді за оптимальною величиною коефіцієнта покриття (2) запаси мають бути сформовані у величині рівній обсягу коштів у розрахунках з дебіторами та залишку грошових коштів. У визначеній сумі запасів формується оптимальний обсяг довгострокових зобов'язань, що обґрунтовується третьою умовою ліквідності балансу.

Підсумок довго- і короткострокових зобов'язань, згідно оптимальної величини коефіцієнта автономії – 0,5, буде становити половину всього капіталу. А іншу половину – власний капітал. У складі останнього статутний, пайовий, додатковий і резервний капітал визначатиметься відповідно до норм чинного законодавства. Щодо власних оборотних коштів, то їх обсяг має дорівнювати 10% оборотних активів, які включають запаси, дебіторську заборгованість і грошові кошти.

Для встановлення раціональної структури майна вартість необоротних активів повинна бути меншою за власний капітал на суму власних оборотних коштів. Фінансова рівновага буде встановлена після вирахування суми власних оборотних коштів із довго- та (або) короткострокових зобов'язань.

Наприклад, підприємець має стартовий капітал у сумі 100 тис. грн. Оптимальний баланс активів і пасивів його підприємства матиме вигляд, як показано у таблиці 1.

Таблиця 1.

Оптимальне співвідношення груп статей балансу підприємства

Актив	Сума, тис. грн.	Пасив	Сума, тис. грн.
Необоротні активи	900	Власний капітал	1000
Запаси	500	Довгострокові кредити	450
Дебіторська заборгованість	400	Короткострокові кредити	350
Грошові кошти	100	Кредиторська заборгованість	100
Баланс	1900	Баланс	1900

Але встановлення раціональної структури балансу – це статичне досягнення у фінансовому управлінні. Її підтримання – одне із важливих завдань фінансового моніторингу, який забезпечує постійне відстеження процесів та вимірювання їх відхилень від оптимального рівня.

Якими ознаками має супроводжуватись фінансова рівновага підприємства в динаміці? Для відповіді на це запитання ми дослідили взаємозв'язок ліквідності, платоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості. Від рівня ліквідності майна підприємства залежить його спроможність щодо своєчасного погашення зобов'язань. Це означає, що ліквідність формує матеріальну основу платоспроможності. Наскільки це реально забезпечується підприємством свідчить не просто наявність чистого грошового потоку, а його динаміка у співвідношенні із темпами зміни зобов'язань та виручки від реалізації продукції (робіт, послуг). У свою чергу, сума перевищення грошових надходжень над грошовими витратами характеризує монетарну частину прибутку підприємства за відсутності прострочених боргів. З підвищенням величини чистого грошового потоку зростатиме і прибуток, який виступає основним джерелом поповнення власних внутрішніх фінансових ресурсів. На такій основі формується приріст власних оборотних коштів, що дозволяє одночасно підвищити рівень двох показників: самофінансування господарської діяльності та фінансової незалежності.

Економічна логіка взаємозв'язку ліквідності, платоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості розкривається у формулах, представлених у таблиці 2. Обґрунтуємо наведені критерії за кожним з аспектів фінансового стану суб'єкта господарської діяльності.

Раціональна структура майна підприємства характеризується величиною коефіцієнта співвідношення необоротної та оборотної його частини у межах 1,5-1,2 – для виробничих та 0,7-0,5 – для торгівельних підприємств. Досягнута величина даного показника може коливатися у визначених межах і бути нижчою за них з огляду на специфіку діяльності підприємства при обов'язковому збереженні стійкої тенденції перевищення темпу приросту виручки над оборотними коштами, а останніх – над необоротними активами.

Оптимальний залишок запасів продукції, як резерв продажу для підтримання стабільного зростання обсягу реалізації, визначається підприємством самостійно на підставі нормування оборотних коштів та укладених договорів, протоколів наміру щодо поставки продукції. При цьому має забезпечуватися перевищення темпу приросту виручки від реалізації над темпом приросту обсягу виробництва, який, в свою чергу, перевищує приріст залишку продукції. Контроль за вказаним співвідношенням вимагає узгодження планів та фактичних результатів виробничої та маркетингової діяльності.

Екстенсивний розвиток виробництва забезпечується нарощенням матеріальної оборотної бази, але за умов більш інтенсивного приросту обсягу виробництва (закупівель) за рахунок як кількості продукції, так і цінового фактору. Це створить підґрунтя ефективного використання вкладених в оборот ресурсів.

Вивільнення коштів з обороту характеризується перевищенням темпу росту виручки від реалізації над темпом росту дебіторської заборгованості. Це означає, що на підприємстві своєчасно надходить оплата від споживачів та замовників. Обов'язковим при цьому є дотримання вимог забезпечення контролю за якістю розрахунків з метою завчасного виявлення проблемних боргів і відстеження причин росту дебіторської заборгованості. Збільшення

боргових зобов'язань дебіторів може допускатися як закономірний наслідок диверсифікації ринку збуту.

Обов'язковою умовою нормальної платоспроможності є відсутність у підприємства прострочених боргів перед кредиторами. Вказана характеристика доповнюється рядом критеріїв.

Коефіцієнт покриття повинен знаходитися в інтервалі нормативних значень, нижньою межею якого виступає нормативна величина 1,5, а верхньою – нормальний коефіцієнт поточної ліквідності (K_H), що розраховується індивідуально для кожного підприємства або встановлена міжнародними стандартами оптимальна границя 2, тобто $1,5 \leq K_{\Pi} \leq K_H(2)$. Дотримання верхньої межі обґрунтовується тим, що дуже високий рівень загальної платоспроможності не забезпечуватиметься адекватним рівнем ліквідності оборотних коштів. Наприклад, економічно невиправданим є зростання оборотних активів за рахунок залишків готової продукції чи товарів, які не користуються попитом на ринку, або необґрунтованими значними обсягами комерційного кредиту в умовах кризи неплатежів і т.п. За такої ситуації достатні, на перший погляд, обсяги оборотних коштів можуть виявитися неліквідними, що відповідно обумовить неспроможність підприємства до реального виконання своїх зобов'язань без порушення нормального операційного циклу. Вказана умова узгоджується з вимогою дотримання раціональної структури майна підприємства, реалізація якої пов'язана із забезпеченням матеріальної основи платоспроможності.

Другою додатковою умовою стабільної платоспроможності є активізація господарського обороту, яка виявляється у вищій інтенсивності зростання виручки порівняно з темпом росту залучених ресурсів від кредиторів. Це означає, що у фінансуванні поточної діяльності зростає роль власних коштів, а використання залучених ресурсів забезпечує достатній рівень ефективності господарювання для проведення своєчасних розрахунків із кредиторами.

Важливим критерієм оцінки платіжного балансу підприємства є чистий грошовий потік. Стабільна динаміка його приросту, з одного боку, має

забезпечуватися перевищенням інтенсивності збільшення грошових надходжень над грошовими витратами; а з іншого – сприяти зростанню прибутковості.

Поточна фінансова потреба являє собою перевищення суми запасів та зобов'язань дебіторів над кредиторською заборгованістю. Однак, нормальний стан платоспроможності вимагає формування поточної фінансової потреби в обсязі, що дорівнює сумі довгострокових зобов'язань, короткострокових кредитних ресурсів і власних оборотних коштів, зменшених на залишок грошей на рахунках та в касі підприємства. Представимо баланс підприємства у вигляді схеми з відображенням вказаного внутрішнього співвідношення (рис. 1).

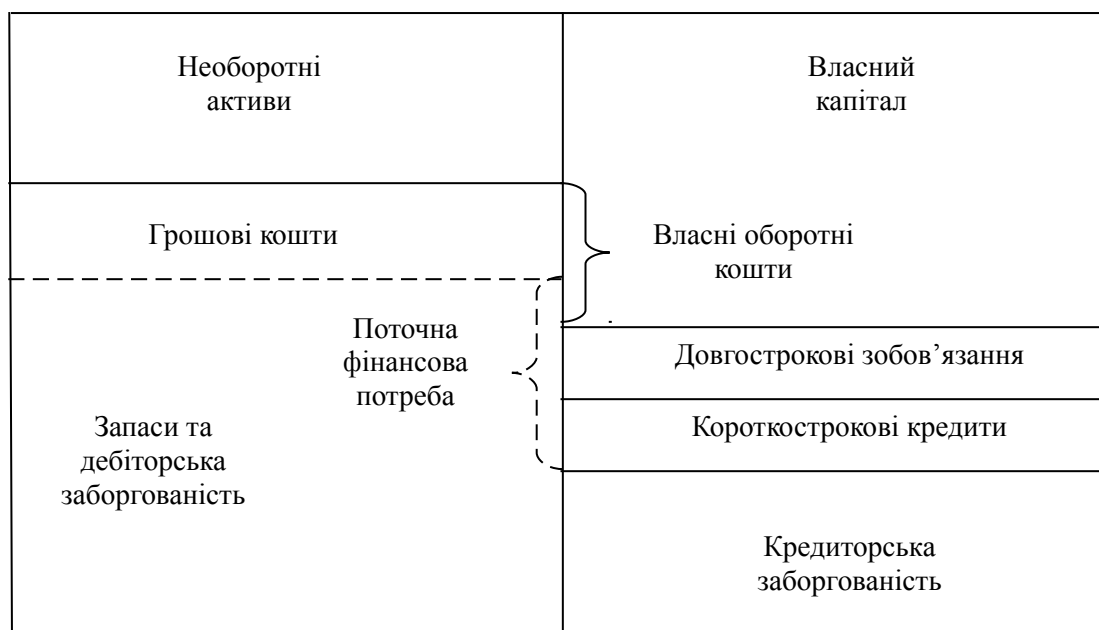

Рис. 1. Графічне зображення фінансової рівноваги підприємства

Якщо у складі позикового капіталу підприємства будуть відсутні довго- та короткострокові кредитні ресурси, то обсяг поточної фінансової потреби повинен бути меншим від величини власних оборотних коштів тільки на суму залишку грошових коштів. Важливою умовою нормальної платоспроможності виступає підвищення ефективності використання оборотних активів, що виражається у прискоренні швидкості їх обороту та утворенні суми вивільнених коштів. Ця задача має вирішуватися при управлінні ліквідністю майна.

Принципи управління кредиторською заборгованістю мають безпосереднє відношення до регулювання поточної фінансової діяльності в плані циркуляції грошових коштів на підприємстві. Така оцінка дається з допомогою показника фінансового циклу. Він характеризує середню тривалість між відтоком грошових коштів у зв'язку із здійсненням поточної виробничої діяльності та їх припливом як результатом виробничо-фінансової діяльності. Операційний цикл характеризує виробничо-технологічний аспект діяльності підприємства, а фінансовий цикл – її фінансову компоненту. Нормальний стан платоспроможності характеризується тенденцією збільшення фінансового циклу за рахунок більш інтенсивного скорочення періоду погашення кредиторської заборгованості порівняно із зменшенням тривалості операційного циклу.

Наявність прибутку забезпечує виконання основних принципів ведення господарської діяльності – самоокупності та самофінансування. Тому для забезпечення розширеного відтворення основного капіталу та розвитку потенціалу підприємства необхідними умовами є:

- по-перше, стабільне збільшення чистого прибутку на основі вищих темпів росту сукупних доходів порівняно з інтенсивністю зростання витрат або навіть їх економії;

- по-друге, тенденція приросту нерозподіленого прибутку, інтенсивність якої буде вища за темп збільшення власних оборотних коштів;

- по-третє, перевищення інтенсивності приросту валового прибутку над збільшенням активів, чим забезпечується зростання валового рівня рентабельності, що свідчить про динамічний розвиток діяльності підприємства;

- четверта умова полягає в отриманні прибутків від усіх видів діяльності. Вона реалізується при встановленні у звітному періоді одного з таких співвідношень: коли інші операційні доходи перекривають адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати в умовах рентабельності фінансово-інвестиційної діяльності; або коли абсолютний рівень прибутковості

дозволяє покрити всі операційні витрати при рентабельній фінансово-інвестиційній діяльності;

- по-п'яте, основою накопичення прибутку є ефективне використання ресурсів, зокрема, підвищення оборотності оборотних коштів при суворому дотриманні співвідношення: ціна продажу вища за собівартість. Тоді одночасно має спостерігатися приріст валового прибутку та операційного прибутку, прискорення швидкості обороту оборотних коштів, зростання суми вивільнених коштів з обороту.

Фінансова стійкість підприємства – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує динамічний розвиток підприємства на основі зростання прибутку та стабільної платоспроможності. Це забезпечується за наявності:

- у структурі джерел формування майна не менше 50% власного капіталу при перевищенні темпу його зростання порівняно із зобов'язаннями підприємства;

- величини коефіцієнта забезпеченості, що перевищує його нормативне значення (0,1) при більш інтенсивному зростанні власних оборотних коштів відносно темпу росту оборотних активів;

- оптимального значення коефіцієнта інвестування (більше 1) і стабільному його за рахунок перевищення темпу приросту власного капіталу над темпом зміни необоротних активів;

- тенденції збільшення нерозподіленого прибутку, обумовленого зростанням чистого прибутку, з наслідком розширення обсягу власних оборотних коштів та зростання чистих активів;

- коефіцієнта випередження темпу росту активів порівняно з темпом росту зобов'язань на рівні вищому за 1 при меншій за 50% питомій вазі зобов'язань у сукупному капіталі підприємства.

Підтримання фінансової рівноваги підприємства досягається забезпеченням описаних у таблиці 2 взаємопов'язаних тенденцій основних показників діяльності, які можуть бути визначені за будь-який період

діяльності на підставі даних аналітичного обліку. Середній термін відстеження цих змін – квартал. Але при виявленні суттєвих коливань період дослідження має скоротитися (місяць, тиждень).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Наукову новизну дослідження складає запропонований підхід щодо управління фінансовою рівновагою підприємства шляхом формування оптимальної структури балансу. Він придатний для практичного застосування вже діючих та новостворених підприємств, оскільки дозволяє забезпечити і контролювати достатній рівень фінансової стабільності і тим самим підвищити захист інтересів власників від ризику втратити бізнес через фінансові прорахунки.

Розроблена система критеріїв оцінки фінансової рівноваги відноситься до категорії експрес-діагностики, так як розрахунки проводяться на підставі даних публічної звітності підприємства. Це забезпечує доступність інформаційної бази, скорочує витрати часу на її підготовку, дозволяє зробити процес дослідження регулярним.

Щодо обраного принципу діагностики – комбінованого підходу – слід відмітити особливість його застосування: одночасно з відхиленням фактичної величини критерію від його оптимальної межі проводиться аналіз тенденцій взаємопов'язаних показників. Тобто акцент методики зроблено на параметри, що мають динамічний характер, а не статичні розрахунки, що особливо важливо при відстеженні негативних тенденцій порушення фінансової рівноваги.

За функціональним спрямуванням система є комплексною. Вона включає аналіз чотирьох аспектів фінансового стану – ліквідність, платоспроможність, прибутковість, фінансова стійкість. Системі критеріїв притаманна важлива риса для збереження підпорядкованості її змісту функціональній меті – це гнучкість при введенні в рамки будь-якої економічної системи. Завдяки цьому система може бути удосконаленою шляхом оновлення переліку критеріїв, його розширення, уточнення, специфікації, індивідуалізації, приведення у

відповідність з новітніми методологічними розробками у сфері фінансів підприємств та економіко-правовими умовами господарювання.

Література:

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – К.: Ника-Центр, 2000. – 528 с.
2. Ковалев А.И. Управление реструктуризацией предприятия. – Киев: АВРИО, 2006. – 368 с.
3. Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. – К.: КНЕУ, 2002. – 192 с.

Таблиця 2

Характеристика позитивних тенденцій формування фінансової рівноваги підприємства

ЛІКВІДНІСТЬ				
1. Структура майна	2. Ліквідність товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ)	3. Забезпеченість виробництва фондами обороту	4. Якість дебіторської заборгованості	5. Динаміка майна
$1,2(0,5) < K^{HA/OA} < 1,5(0,7)$ або $K^{HA/OA} < 1,2(0,5)$ - для виробничих (торгівельних) підприємств при $T_{PQ} > T_{POA} > T_{PNA} > 100\%$	$T_{PQ} > T_{PV} > T_{PЗ} > 100\%$	$T_{PV} > T_{PFO} > 100\%$	$T_{PQ} > T_{PДЗ} > 100\%$	$T_{PQ} > T_{PA} > 100\%$ при $K_{np/yn}^Q > 1$ та $K_{np/yn}^A > 1$
ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ				
1. Загальний рівень платоспроможності підприємства	2. Динаміка кредиторської заборгованості	3. Динаміка обсягу та напрямку чистого грошового потоку	4. Поточна фінансова потреба	5. Фінансовий цикл
Відсутність прострочених та безнадійних боргових зобов'язань				
при $T_{POA} > T_{PЗ} > 100\%$ та $1,5 \leq K_{II} \leq K_{H} (2)$	$T_{PQ} > T_{PKЗ} > 100\%$ або $T_{PQ} > 100\% > T_{PKЗ}$	$T_{Pчпг} > T_{Pшпг} > T_{Pнпг} > 100\%$	$\sum ПФП > 0$ при $\sum ПФП = \sum ВОК -$ $- \sum ГК + \sum ДЗ + \sum К$ при $T_{PВОК} > 100\%$	$T_{PФЦ} > 100\%$ при $0 > \Delta_{OC} > \Delta_{пкз_{OB}}$

ПРИБУТКОВІСТЬ				
1. Взаємозв'язок кінцевого фінансового результату з динамікою доходів та витрат	2. Взаємозв'язок динаміки та напряму нерозподіленого прибутку і власних оборотних коштів	3. Валова рентабельність (збитковість) активів	4. Взаємозв'язок між рівнями механізму формування фінансових результатів	5. Взаємозв'язок ефективності використання оборотних коштів та прибутку
$T_{рчп} > 100\%$ за рахунок $100\% < T_{рв} < T_{рд}$ або $T_{рв} < 100\% < T_{рд}$	$T_{рнп} > T_{рвок} > 100\%$	$T_{р}^R > 100\%$ при $T_{рвп} > T_{ра} > 100\%$ або тимчасовому $T_{рвп} > 100\% > T_{ра}$	$ВП_1 < ОП_1 < ПЗД_1$ або $ВП_1 > ПЗД_1 > ОП_1$	$T_{рвп} > 100\%$ та $T_{роп} > 100\%$ при $K_{пр/уп} > 1$ за рахунок $K_{в/в}^{Q/OA} > 1$ з наслідком $T_{рвив} > 100\%$
ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ				
1. Коефіцієнт автономії	2. Забезпеченість власними оборотними коштами формування оборотних активів	3. Коефіцієнт інвестування	4. Взаємозв'язок фінансових результатів та власних фінансових ресурсів	5. Коефіцієнт концентрації зобов'язань
$K_{авт} > 0,5$ при $T_{равт} > 100\%$ за рахунок $100\% < T_{рзоб} < T_{рвк}$ або $T_{рзоб} < 100\% < T_{рвк}$	$K_{зав} > 0,1$ при $T_{рвок} > T_{роа} > 100\%$ або $T_{рвок} > 100\% > T_{роа}$	$K_{инв} > 1$ та $T_{ринв} > 100\%$ за рахунок $T_{рвк} > T_{рна} > 100\%$ або $T_{рвк} > 100\% > T_{рна}$	$100\% < T_{рча} < T_{рвок} < T_{рва}$	$K_{конц} < 0,5$ при $K_{в/в}^{A/ЗОБ} > 1$

Розшифровка позначень до таблиці 2:

 $K^{HA/OA}$ – коефіцієнт співвідношення $T_{рнп}$ - темп росту негативного $T_{р}^R$ – темп росту валової рентабельності

необоротних та оборотних активів;

T_{PQ} – темп росту чистого доходу від реалізації;

T_{POA} – темп росту оборотних активів;

T_{PNA} – темп росту необоротних активів;

$T_{PЗ}$ – темп росту залишків на складі готової продукції або/та товарів (виробничих запасів)

для виробничих та торговельних підприємств (для транспортних і будівельних підприємств);

T_{Pv} – темп росту обсягу виробленої продукції (закуплених товарів);

T_{PFO} – темп росту матеріальних оборотних засобів;

$T_{PDЗ}$ – темп росту дебіторської заборгованості;

T_{PA} – темп росту активів підприємства;

$K_{пр/уп}^Q$ – коефіцієнт прискорення (уповільнення) темпу росту виручки від реалізації;

$K_{пр/уп}^A$ – коефіцієнт прискорення (уповільнення) темпу;

$K_{П}$ - коефіцієнт поточної ліквідності;

$T_{PПЗ}$ - темп росту поточних зобов'язань;

$K_{Н}$ - нормальний коефіцієнт поточної ліквідності;

$T_{PKЗ}$ - темп росту кредиторської заборгованості;

$T_{Pчп}$ - темп росту чистого грошового потоку;

$T_{Pппп}$ - темп росту позитивного грошового

потоку;

грошового потоку;

$\sum ПФП$ - обсяг поточної фінансової потреби;

$\sum ВОК$ - сума власних оборотних коштів;

$T_{Pвок}$ - темп росту власних оборотних коштів;

$\sum ГК$ - сума залишку грошових коштів;

$\sum ДЗ$ - сума довгострокових зобов'язань;

$\sum ККр$ - сума короткострокових банківських кредитів;

$T_{Pфц}$ - темп росту тривалості фінансового циклу;

$\Delta оц$ - величина абсолютної зміни тривалості операційного циклу;

$\Delta п_{об}^{кз}$ - величина абсолютної зміни періоду обороту кредиторської заборгованості;

$K_{B/B}^{Q/OA}$ – коефіцієнт випередження (відставання) темпу росту виручки порівняно з темпом росту оборотних активів;

$T_{Pчп}$ – темп росту чистого прибутку;

$T_{Pв}$ – темп росту сукупних витрат;

$T_{Pд}$ – темп росту сукупних доходів;

$T_{Pнп}$ – темп росту нерозподіленого прибутку;

активів;

$T_{PВП}$ – темп росту валового прибутку;

$ВП_1$ – сума валового прибутку у звітному періоді;

$ОП_1$ – сума прибутку від операційної діяльності у звітному періоді;

$ПЗД_1$ – сума прибутку від звичайної діяльності у звітному періоді;

$T_{Pоп}$ – темп росту операційного прибутку;

$K_{пр/уп}$ – коефіцієнт прискорення (уповільнення) оборотності оборотних коштів;

$T_{Pвив}$ – темп росту суми вивільнених коштів з обороту;

$K_{авт}$ – коефіцієнт автономії;

$T_{Pавт}$ – темп росту коефіцієнта автономії;

$T_{PЗоб}$ – темп росту загальної суми зобов'язань;

$T_{Pвк}$ – темп росту власного капіталу;

$K_{зав}$ – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами формування оборотних активів;

$K_{инв}$ – коефіцієнт інвестування;

$T_{Pинв}$ – темп росту коефіцієнта інвестування;

$T_{Pча}$ – темп росту чистих активів;

$K_{B/B}^{A/Зоб}$ – коефіцієнт випередження (відставання) темпу росту активів порівняно з темпом росту зобов'язань;

$K_{конц}$ – коефіцієнт концентрації зобов'язань.